

כתובות כו

משה שווערד

1. פני יהושע על כתובות דף כה/ב

בגמרא ורבי חייא מאי שנא בן ע"פ אביו דלא דקרוב הוא אח ע"פ אחיו נמי. משמע דפשיטא ליה לתלמודא דרבי חייא נמי מודה דעד אחד דעלמא מהני בתרומה ולא פליג אלא בקרוב. וכבר כתבתי **דיש לתמוה בזה דמ"ש מכל התורה כולה דעד אחד נאמן באיסורין ולא שני לן בין קרוב לרחוק. ... והנראה לענ"ד ליישב ע"פ שיטת הרמב"ן ז"ל שכתבתי בסמוך בשם הרא"ה והריטב"א ז"ל דפלוגתא דרבי חייא ורבי בטעמא דהפה שאסר הוא הפה שהתיר וא"כ לפי"ז [1] מצינן למימר דפשיטא לן טובא דעד אחד קרוב לא מהני לא בתרומה ולא במעשר אי משום מעלה בעלמא דאע"ג דבשבויה אביה ואמה נאמנין היינו משום דבשבויה הקילו משא"כ הכא [2] אי משום דענין תרומה ומעשר מיקרי איסורא דאית ביה ממונ שיש כאן גזל השבט לכהנים ולוים. ...**

2. קובץ הערות - סימן סה

(ב) [3] ונראה מוכרח מזה דקרוב פסול לגבי איסורין, אלא דבכל האיסורין לא אפשר לאשכוחי כלל פסולא דקרוב, דלא מיקרי קרוב אלא אם הוא קרוב לבע"ד, ובאיסורין ליכא בע"ד כלל, שהדבר נוגע לכל ישראל בשוה, ומשו"ה נדה נאמנת על עצמה, דלענין האיסור איננה בע"ד יותר מכל ישראל, וא"כ לא היא קרובה. אבל אם דנין על האדם אם הוא כהן או אם הוא פסול, ע"ז שפיר הוי בע"ד, וע"כ קרוביו הם קרובין לבע"ד, ופסולין להעיד עליו. וכן בעדים הקרובין זל"ז, איכא פסולא דקרוב גם בכל האיסורין. ומ"מ שני אחין הן כע"א, ואף דהיכא דבעינן שני עדים כשרין, עדים הקרובין זל"ז פסולין לגמרי, ואפילו כע"א אינן, התם היינו טעמא, משום דנמצא אחד מהן קרוב, עדות כולן בטילה, אבל באיסורין ליכא להך דינא דנמצא אחד מהן קרוב, ומשו"ה הוי עד אחד:

3. שערי יושר שער ו פרק ט

קמו גריסין במסכת כתובות פרק ב' (כה ב) ברייתא הרי שבא ואמר בני זה וכהן הוא נאמן להאכילו בתרומה ואינו נאמן להשיאו אשה דברי רבי, אמר לו רבי חייא אם אתה מאמינו להאכילו בתרומה תאמינו להשיאו אשה ואם אי אתה מאמינו להשיאו אשה אל תאמינו להאכילו בתרומה, א"ל אני מאמינו להאכילו בתרומה שבידו להאכילו בתרומה, ואינו מאמינו להשיאו אשה שאין בידו להשיאו אשה עד כאן לשון הש"ס. ופירש בתוס' בזה הלשון נאמן להאכילו בתרומה פירוש אע"ג דליכא אלא הוא שהוא קרוב דקסבר רבי אין מעלים מתרומה ליוחסין, ואין נאמן להשיאו אשה, פירוש להצטרף עם אחר להשיאו אשה כיון שהוא קרוב, והשתא אתי שפיר הא דאמר רבי חייא אם אתה מאמינו יחידי להאכילו בתרומה אעפ"י שהוא קרוב האמינהו עם אחר להשיאו אשה. עד כאן לשונו הצריך לענינו. קמו והנה התמיה בזה לכל מעיין כיון דלענין תרומה סגי בעד אחד, דהוי כעדות לאיסורים למה לא יתכשר גם קרוב או בעל דבר, וכן תמה בזה בספר פני יהושע על דברי תוס', וז"ל בד"ה נאמן להאכילו בתרומה וכו', והשתא אתי שפיר הא דאמר רבי חייא אם אתה מאמינו יחידי לתרומה אעפ"י שהוא קרוב, האמינהו ע"י צירוף להשיאו אשה, ויש לדקדק אכתי מאי אמר רבי חייא דילמא דוקא בתרומה דסגי בעד אחד משו"ה מכשיר רבי אפילו בקרוב כמו בכל איסורים, דקיי"ל עד אחד נאמן באיסורים, לא שני לן קרוב לשאינו קרוב, משא"כ ביוחסין דבעינן שני עדים דהיינו עדות גמורה משו"ה לא מהימן אפילו ע"י צירוף, כמו בכל עדות דעלמא היכא דבעינן ב' עדים מיפסל בקרובים וצ"ע, עכ"ל. קמח [4] ונראה לענ"ד **דיש לדון בענין זה עדות שבטלה מקצתה, היינו דכיון שמעיד עליו שכהן הוא, שענין זה כולל כל דין כהונה בין ליוחסין ובין לתרומה, ואם אי אפשר לקבל עדותו לענין יוחסין משום דקרוב הוא, בטלה עדותו גם לענין תרומה, אף שדין זה הוא כדין איסורים, כלומר אף דלא מצינו לענין איסורים גלוי בתורה שיהיו דין נמצא אחד קרוב ופסול לבטל עדות הכשרים, ומה דדרשינן משפט אחד הוא ג"כ רק בדיני ממונות ודבר שבערוה ונפשות, אבל ענין זה י"ל דידעינן ממה שגילתה תורה שאם מתערב בהגדת עדים איזה פסול שפסלה תורה, שלא נתנה תורה כח נאמנות להאמינם אף לדברים שמצד עצמם ראוי להאמינם, כמו כן יש ללמוד דאם נמצא בהגדת עדים שמעידים על ענין ממונ וגם ענין איסורים, ונמצא פסול לענין דיני ממונ, שנטל מהם גם כח הנאמנות גם לענין איסור, באופן שנוכל לומר שאם יעיד מי שפסול להעיד באיסורים עם עדות הכשרים שלא יתבטלו עדות הכשרים, משום דהאי דינא שייבטל הפסול עדות הכשרים הוא חדוש התורה, והיכא דלא גלי קרא לא נאמר מסברא, אכן אם מעיד העד גם לענין ממונ או נפשות דשם גלי קרא לבטל כל עדותו, אז בטל גם העדות של איסורים.**

4. תוספות על בבא בתרא דף קלד/ב

ליורשו פשיטא. דאנכסים שנפלו לו כשהוא גוסס לא יהא נאמן אע"ג דלענין בכורה נאמן היינו משום שראוי ליורשו שהרי בידוע שהוא בנו אבל הכא דלא ידעינן אם הוא ראוי ליורשו או לא אינו נאמן:

5. ריטב"א על כתובות דף כה/ב

אבל הנכון מה שפירש רבינו הגדול הרמב"ן ז"ל בשמועתינו ליישב כל מה שהקשינו, דסוגיין דהכא כשלא נודע לנו עד עכשו שהיה בנו וכדקתני בני זה וכהן הוא, ואילו רצה היה שותק מלומר שהוא בנו והיה אומר כהן הוא ומעלין אותו לתרומה, הלכך כשאומר בני זה וכהן הוא יש להאמינו כי הפה שאסר הוא הפה שהתיר, ועל זה אמר רבי נאמן הוא לבדו להאמינו בתרומה ואינו נאמן ליוחסין אפי' כשיש אחר מן השוק להצטרף עמו, וא"ל רבי חייא אם אתה מאמינו להאכילו בתרומה לבדו למה אין אתה מאמינו ליוחסין בצירוף, וא"ל רבי אני מאמינו להאכילו בתרומה מפני שבידו להאכילו בתרומה ושיחלקו לו בגורן אילו לא אמר שהוא בנו, ואיני מאמינו ליוחסין לפי שאין בידו להשיאו אשה לבדו, כלומר דלענין יוחסין כיון דבעינן שני עדים אלמא עדות גמורה בעינן ואין תורת עדות משום מגו, וכדאמרינן בבבא בתרא (קנ"ט א') אטו משה ואהרן משום דלא מהימני אלא גזירת הכתוב, הלכך אף בצירוף אחר עמו אינו נאמן אע"ג דאיכא האי מגו דרחמנא פסליה, אבל לענין תרומה שהאמינה בו תורה עד אחד אין זו מדין עדות ממש אלא מדין בירור וכשם שהאמינו בו מסיח לפי תומו הלכך שייך ביה מגו, והשתא לא קשיא סוגיא דפרק עשרה יוחסין דהתם קודם לכן היו מוחזקים בו שהם בניו ואין לו מגו, וכדקתני זו היא האשה ואלו בניה, ואלו בני(הם) לא קתני דהא מקמי הכי יודעין שהן בניו, ולפיכך אינו נאמן עליהם וצריך להביא ראיה עליהם אחר שלא נולדו בכאן ולא הוחזקו בכשרות אצלנו, שאילו במי שנושא אשה כאן ואין עליה קול שהיא גרושה או חלוצה לית לן למיחש למידי:

6. שעורי ר' דוד מסכת כתובות דף כה עמוד ב

סימן צ"ה - בדין יכיר

תקנא) מ"ט אינו נאמן מדין יכיר להאכילו בתרומה
גמ' הרי שבא ואמר, בני זה וכהן הוא, נאמן להאכילו בתרומה, ואינו נאמן להשיאו אשה, דברי רבי, א"ל ר' חייא אם אתה מאמינו להאכילו בתרומה וכו'. וכתבו התוס' (ד"ה הרי שאמר) דמדנקט בני זה וכהן הוא משמע שאינו ידוע לנו אם הוא בנו, והוא בא להעיד שהוא בנו, ושהוא כהן - שאינו בן גרושה, דאי ידוע לנו שהוא בנו, הו"ל למינקט בני זה כהן, בלא וי"ו.

והנה בקצוה"ח (סי' רע"ז סק"ב) הביא מחלוקת בדין יכיר, האם מה שהאב נאמן על בנו מדין יכיר, הוי דוקא היכא דהוזק שהוא בנו, או אפי' היכא דלא הוזק.

דדעת הרמב"ם (פ"ב מהל' נחלות ה"ד) דאפי' היכא דלא הוזק, נאמן מדין יכיר, שכתב דנאמן האב לומר זה בני ובכורי הוא, וכן דעת הרא"ש בב"ב פ' יש נוחלין (סי' ל"ט), וכ"כ בשו"ע שם (סי' רע"ז סי"ב).

אבל דעת הרשב"ם והתוס' בב"ב (דף קלד ב) דאין האב נאמן מדין יכיר לומר שהוא בכור אלא כשהוזק שהוא בנו, אבל אם לא הוזק שהוא בנו, אינו נאמן מתורת יכיר, [אלא מדין מיגו דאי בעי יהיב ליה נכסיה].

והקשה הקצוה"ח מהגמ' הכא, אמאי קאמר דנאמן להאכילו בתרומה רק מדין מיגו שבידו להאכילו תרומה, הרי לדעת הרמב"ם והרא"ש דנאמן מדין יכיר אפי' כשאינו מוחזק שהוא בנו, ה"נ יהא נאמן מדין יכיר להאכילו תרומה, דכמו שנאמן לפוסלו לומר שהוא בן גרושה, כמו כן נאמן להכשירו לכהן.

וכמ"ש בנימו"י ביבמות פ' אלמנה לכ"ג (דף כג: בדפי הרי"ף) דהיכא דהאב טוען ברי שהולד אינו ממזר, והאם מכחישתו, י"א דהוא ספק ממזר, וי"א שהאב נאמן להכשירו, דכיון שהאמינו התורה לפוסלו, כ"ש שנאמן להכשירו דאית לאמו חזקה דכשרות, וסיים, דכתב הריטב"א שהוא טעמא דמסתבר ע"ש. וא"כ אמאי הכא אין האב נאמן להאכילו בתרומה מדין יכיר, ואף בלא מיגו דבידו להאכילו תרומה.

וכתב דמכאן מוכח כדעת הרשב"ם ותוס' דדוקא במוחזק שהוא בנו, נאמן האב בתורת יכיר, אבל באינו מוחזק שהוא בנו, אינו נאמן, ומשו"ה אינו נאמן להאכילו בתרומה רק משום דבידו להאכילו בתרומה.
וכתב דנראה דזהו באמת טעם ה"א שהביא הנימו"י, דהוי ספק ממזר, משום דבאינו מוחזק לבנו אין האב נאמן מדין יכיר.

אכן בתורי"ד כאן הגירסא היא, הרי שבא ואמר בני זה כהן הוא וכו', דמשמע דמיירי שהוזק שהוא בנו, וא"כ לפי"ז הדרא קושית הקצוה"ח לדוכתא, מ"ט אינו נאמן מדין יכיר, ואף בלא טעמא דבידו להאכילו תרומה. (ועי' ס"ק הבא)

7. תוספות מסכת כתובות דף כה עמוד ב

נאמן להאכילו בתרומה - הקשה ריב"ם דתנן בפרק עשרה יוחסין (קדושין דף עט: ושם) מי שיצא הוא ואשתו למדינת הים וכשחזר הביא עמו בנים ומתה אשתו צריך להביא ראיה על בניו ואינו נאמן להאכילם בתרומה ... [1] ותירץ דרבי תנא הוא ופליג [2] ור"ת אומר דההיא דקדושין אתיא כר' יהודה דאמר אין מעלין לכהונה ע"פ עד אחד וקדשי הגבול דהתם היינו לכל דבר קדושה כגון תרומה ונשיאות כפים ויוחסין והא דקאמר התם אבל

ליוחסין לא היינו יוחסין לקורבה כגון לסקול ולשרוף על ידו כדמסיק התם ר' יוחנן אמר אף ליוחסין ואזדא ר' יוחנן לטעמיה דאמר סוקלין על החזקות [א"נ הכא באשתו עמו דאין צריך להביא ראייה כדאמר התם].

8. חידושי הרמב"ן מסכת כתובות דף כה עמוד ב

הרי שבא ואמר בני זה וכהן הוא נאמן להאכילו בתרומה. ... [3] ולי נראה דהתם כגון דידעינן בסהדי דבריה הוא הלכך לא מהימן דקרוב הוא אצל בנו והכא במאי עסקינן דלא ידיע לן דבריה הוא כדקתני בני זה וכהן הוא ומהימן מגו דאי בעי אמר כהן הוא סתם דמהימן דהא לא ידיע לן דבריה הוא, הדין היא סברא דרבי, ורבי חייא סבירא ליה כיון דמודה הוא דבריה הוא לא מהימן ואפי' במגו דאי בעי אמר לאו בריה הוא דרחמנא פסליה כדאמרינן בעלמא אטו משה ואהרן משום דלא מהימני אלא דרחמנא פסלינהו, ורבי סבר הכא דומיא דהפה שאסר הוא הפה שהתיר הוא, ור' חייא סבר לא דמי דאלו התם אי נמי שתקה כשרה לכהונה אבל הכא כיון דאלו שתק לאו בחזקת כהן קאי לא מהימן דליכא גבי עדות מגו בכי האי גוונא.

9. תוספות מסכת כתובות דף כה עמוד ב

נאמן להאכילו בתרומה - פירוש אע"ג דליכא אלא הוא שהוא קרוב דקסבר רבי אין מעלין מתרומה ליוחסין ואין נאמן להשיאו אשה פירוש להצטרף עם אחר להשיאו אשה כיון שהוא קרוב והשתא אתי שפיר הא דאמר ר' חייא אם אתה מאמינו יחידי להאכילו בתרומה אע"פ שהוא קרוב האמינהו עם אחר להשיאו אשה אבל אין לפרש דאין נאמן יחידי להשיאו אשה דפשיטא דאינו נאמן ובהא לא הוה אמר רבי חייא האמינהו לישא דלא מישתמיט שום תנא למימר דעד אחד כשר ליוחסין ובהא נמי אין לפרש דנאמן עם אחר להאכילו בתרומה דאי הוה צריך שני עדים בתרומה א"כ הוה סבר דמעלין מתרומה ליוחסין ואם כן היכי מכשיר קרוב כיון דאינו נאמן להשיאו אשה

10. פני יהושע מסכת כתובות דף כה עמוד ב

בד"ה נאמן להאכילו בתרומה וכו' והשתא אתי שפיר הא דאמר ר' חייא אם אתה מאמינו יחידי לתרומה אע"פ שהוא קרוב האמינהו ע"י צירוף להשיאו אשה עכ"ל. ויש לדקדק אכתי מאי קאמר ר"ת דלמא דוקא בתרומה דסגי בעד אחד מש"ה מכשיר ר' אפילו בקרוב כמו בכל האיסורין דקי"ל עד אחד נאמן באיסורין לא שני לן בין קרוב לשאינו קרוב. משא"כ ביוחסין דבעינן שני עדים דהיינו עדות גמורה מש"ה לא מהני אפילו ע"י צירוף כמו בכל עדות דעלמא היכא דבעינן שני עדים מיפסל בקרובים וצ"ע. מיהו כל זה לשיטת התוס' אבל לפמ"ש לעיל (בדף כ"ד ע"א) בלשון התוס' בד"ה אבל אינו נאמן, דלשיטת רש"י דיוחסין דהכא היינו משום חשש ממזר ונתין ולא איירי מלהשיאו מיוחסת א"כ מיתוקמא מילתא דרבי ור"ח בפשיטות הכל בעד אחד לחוד כמו שהארכתי שם עיין עליו:

11. תוספות מסכת כתובות דף כה עמוד ב ד"ה שבידו להאכילו

שבידו להאכילו בתרומה - תימה איך נאמין אותו על תרומה בהאי מגו הא אין בידו להאכילו אחר מיתה וא"כ אין זה מגו כמו שמצינו ביש נוחלין (ב"ב קכז:) גבי בכור ובפרק בתרא דקדושין (דף עח:) דתניא יכיר יכירנו לאחרים מכאן אמר רבי יהודה נאמן אדם לומר זה בני בכור כו' למאי הלכתא אי לתת לו פי שנים אילו בעי למיתב ליה מתנה מי לא יהיב ליה לא צריכא בנכסים שנפלו לו כשהוא גוסס אלמא אי לאו קרא לא הוה נאמן לפי שאין בידו וי"ל דלא דמי דהכא כיון דנאמן להאכילו בחייו משום דבידו סברא הוא דנאמן אפילו לאחר מיתה.

12. קובץ שעורים ח"א - מסכת כתובות דף כה/א

(סט) תוד"ה שבידו להאכילו בתרומה וכו' וא"כ אין זה מיגו, לכאורה משמע כונתם דמה"ט אין זה מיגו כלל דמיגו לחצי טענה לא אמרינן וכן לענין יכיר כיון דלענין נכסים שנפלו כשהוא גוסס אין בידו אינו נאמן כלל אפילו לענין מה שיש לו עכשיו, אבל מתירוצם כיון דנאמן להאכילו בחייו וכו', מוכח דלענין מה שבידו ודאי נאמן, ואפשר דס"ל דמהני מיגו לחצי טענה, עוד י"ל דעפילו נימא במיגו דלא מהני לחצי טענה, מ"מ בידו עדיף ממיגו:

13. תוספות על כתובות דף כו/א

מבית הספר. נקט שלא לומר שהוא עבד כדאמר בסוף פירקין (לקמן דף כח.):

14. רישב"א על כתובות דף כו/א

והעלהו רבי לכהונה. פירוש להאכילו בתרומה דרבנן כדאיתא בפרק הגזול (ב"ק קי"ד ב'), וכדכתיבנא לעיל (כ"ד ב'):

15. שו"ע אבן העזר - סימן ג

(א) מי שבא בזמן הזה ואמר: כהן אני, אינו נאמן. ואין מעלין אותו לכהונה על פי עצמו, ולא יקרא בתורה ראשון ולא ישא את כפיו: הגה - וי"א דנאמן לקרות בתורה ראשון ולישא את כפיו בזמן הזה, שאין לנו תרומה דאורייתא שנחוש שמא יעלו אותו לתרומה (ב"י בשם הרמ"ך). וכן נוהגין האידנא בכל מקום שאין נוהגין בתרומה בזמן הזה וליכא למיחש למידי. ולא יאכל בקדשי הגבול עד שיהיה לו עד אחד. אבל אוסר עצמו בגרושה וזונה וחללה ואינו מטמא למתים, ואם נשא או נטמא לוקה, והנבעלת (לו אם היא פסולי כהונה) ספק חללה. ואם היה מסיח לפי תומו, נאמן. כיצד, מעשה באחד שהיה מסיח לפי תומו ואמר: זכור אני כשהייתי תינוק והייתי מורכב על כתפו של אבא, הוציאני מבית הספר, הפשיטוני את כתנתי והטבילוני לאכול תרומה לערב וחבירי בדלים ממני והיו קורין אותי: יוחנן אוכל חלות, והעלה רבינו הקדוש לכהונה ע"פ עצמו:

16. ספר בית שמואל על אה"ע - סימן ג

(ו) לכהונה. אוקמינן בפרק הגזול היינו תרומה דרבנן. ומשמע מרמב"ם נשיאות כפים שוה לתרומה דרבנן אה"ע.ג דאיכא עשה בנ"כ צ"ל כמ"ש כל שאין לו הנאה לא חיישינן:

17. עיין במראה מקומות ליבמות דף פו/ב

18. תוספות מסכת כתובות דף כו עמוד א

אין בתר דקנסינהו עזרא - ולר"ע דקודם קנסא הוי דוקא ללוי בתר קנסא אף לכהנים אבל לר"א בן עזריה דמקמי קנסא הוי אף לכהן בתר קנסא הוי לכהן דוקא והא דמעשר ראשון חזקה לכהונה אתיא כר' אלעזר בן עזריה ולא כר"ע

19. שיטה מקובצת מסכת כתובות דף כו/א

אבל ראיתי בחידושי יבמות פ' יש מותרות מחכם גדול מתלמידי הרא"ה ז"ל שכתב וז"ל ת"ר תרומה לכהן מעשר ראשון ללוי דברי ר"ע ור"א בן עזריה אומר לכהן וכו' ופרש"י ז"ל דאף לכהן סוגיין מוכיחא בהדיא דפלוגתא דרבי עקיבא ורבי אלעזר בן עזריה היינו בדין תורה מקמי דלקנסינהו עזרא וכן פרש"י ז"ל בכאן ונפקא מינה למידע במאי קנסינהו עזרא דרבי עקיבא סבר דמדאורייתא ללוי דוקא שהרי לויים כתוב בפרשה הילכך כי קנסינהו עזרא היינו דליתבו אף לכהן ורבי אלעזר בן עזריה סבר דאילו מדאורייתא אף לכהן שהרי הכהנים נקראו לויים בכ"ד מקומות הילכך קנסא דעזרא היינו דלא ליתבו אלא לכהן דוקא ומשום דאיהו איירי כדין תורה אתמהינן עליה לכהן ולא ללוי דאילו לבתר דקנסינהו עזרא מאי תמיה איכא והיינו מאי דמית' ליה מקראי וכ"ת כיון דמדאורייתא לרבי עקיבא ללוי דוקא ולא יצאו ידי נתינה בכהן היכי מצי עזרא לאפקוי דין תורה י"ל דהכא ממונא הוא והפקר ב"ד הפקר ואוקמינהו לפירות ברשותיה דכהנים כאילו הוו דידהו ויש שסבורין מדוחק קושיא זו דרבי עקיבא לית ליה קנס עזרא כלל דאיהו לא הוה מצי לאפקועי דין תורה ולפטור מידי נתינה על ידי כהן שלא כדין תורה והיינו האי עובדא דלקמן דאהדריה רבי עקיבא לפתחא דגנתא דר' אלעזר בי קברי כי היכי דלא ליתבן ליה לר' אלעזר בן עזריה דהוה כהן מעשר ראשון דקסבר ר' עקיבא דאפילו השתא דבתר עזרא לא קנסינהו עזרא ללויים בהא דלא מצי למעבד הכי ואי ס"ד דהשתא מודה ר' עקיבא דקנסינהו למיתן אף לכהן שפיר מצו יהבי לרבי אלעזר ואמאי מהדר ליה פתחיה בי קברי והא בורכא

20. רמב"ם הלכות מעשר פרק א הלכה ד

אין מוציאין המעשר מיד הכהנים שנאמר כי תקחו מאת בני ישראל וכן כל מתנות כהונה אין מוציאין אותן מכהן לכהן, * ועזרא קנס את הלויים בזמנו שלא יתנו להן מעשר ראשון אלא ינתן לכהנים לפי שלא עלו עמו לירושלים.

21. כסף משנה על הלכות מעשר פרק א הלכה ד

ועזרא קנס את הלויים בזמנו וכו'. בפרק יש מותרות (דף פ"ו ע"ב) ובפ"ב דכתובות אמרינן דלויים קנסינהו עזרא וממ"ש רבינו בזמנו משמע דלא קנס אלא ללויים שבדורו בלבד ויש לתמוה דהא בפרקים הנזכרים משמע דאף לדורות דבתר הכי קניס...

22. רדב"ז הלכות מעשר פרק א הלכה ד

ועזרא קנס את הלויים וכו'... ותמיה לי נהי דמצי עזרא לקנוס הלויים שבאותו הדור לפי שלא עלו עמו אבל הדורות הבאים אחריהם היכי מצי למקנסינהו אבות אכלו בוסר ושני בנים תקינהו [1] ואפשר שעל פי הדיבור עשה ועדיין צ"ת שאותם שעלו אח"כ מה היו נותנין להם חלף עבודתם במקדש הלוא לא היה להם חלק ונחלה בארץ [2] ונ"ל שהקנס היה על דרך זה שאם יבואו כהן ולוי ליטול המעשר שיתן אותו לכהן ולא ללוי אבל אם בא הלוי לבדו ורצה ישראל ליתן לו הרשות בידו דבהא לא קנסינהו ונמצאו הלויים מתפרנסים ומתקיימים הכתובים והקנס:

• ספר עינים למשפט- יבמות פו

ע"כ נל"ל שאמנם אין כאן עקירה ובטול מצוה כלל שהתורה אמרה «ולבני לוי הנה נתתי כל מעשר בישראל לנחלה» חלף עבודתם אשר הם עובדים את עבודת אהל מועד» הרי שמפורש בזה תנאי «חלף עבודתם» וכמ"ש בספרי «אם עבד יטול ואם לא עבד לא יטול» וכן להלן שם «ואכלתם וגוי כי שכר הוא לכם חלף עבודתכם באהל מועד» ובספרי «אם עבד ימול וכו' מכאן אמרו בן לוי שקבל עליו כל עבודת הלוייה חוץ מדבר אחד אין לו חלק בלוייה» וכיון שלא עלו אין כלל מצוה ליתן להם וקבע עזרא ליתן לכהנים שעובדים עבודתם והרי הם שבטם ושלא תשכח מצות מע"ר, (ומ"ש בספרי דאין חובה ליתן לכהן העובד תחתיו, י"ל שזה דוקא במקרה משא"כ כאן). ומזה עצמו לקח הר"מ את חדושו שעזרא רק לדורו קנס, ואלה שיעלו אח"כ ישובו לזכותם חלף עבודתם וע"ע בסמוך א.

23. ריטב"א על מסכת יבמות דף פו/ב

וא"ת כיון דמדאורייתא לר"ע דוקא ללוי היאך אפשר לקנוס עזרא שיתנו לכהן כלל שהרי לא יצאו ישראל ידי נתינה [3] וי"ל כיון דמונא הוא הפקר ב"ד הפקר ואפקוה רבנן למעשר מן הלויים ואוקמינהו ברשות כהנים ועשאוהו כשלוחי' של לויים:

• ועיין ברשימות שם. דנחשב דנתון כבר ללויים ואח"כ, מדין הפקר ב"ד הפקר, נתון לכהנים

24. ספר מנחת חינוך - מצוה שצה - אות טו

והנה מצוה זו ליתן ללויים מעשר ראשון הוא פלוגתא בגמרא בכמה מקומות [יבמות פ"ו ע"ב], עיין בכסף משנה כאן ה"ד, דר' עקיבא סובר דדוקא ללויים ולא לכהנים, ור' אלעזר בן עזריה סובר דגם לכהנים... והלכה כר' עקיבא מחבירי, א"כ דוקא ללויים. ומבואר בגמרא כמה פעמים דעזרא קנסינהו ללויים דלא יתנו להם רק לכהנים, והר"מ כתב כאן, ועזרא קנס את הלויים בזמנו שלא יתנו להם מעשר ראשון, אלא ינתן לכהנים לפי שלא עלו עמו לירושלים, עכ"ל. ונראה מדבריו

שלא קנס אותם אלא בימיו היינו בדורו לבד, והכסף משנה הקשה על זה דמבואר בגמרות אלו, ביבמות פ"ו ע"ב ובכתובות כ"ו ע"א. דאף לדורות קנס...

והיאך היה יכול לעקור מצות עשה מכל וכל שאין צריך ליתן ללוי זהו מצות עשה ודבר המפורש בתורה, וע"י ביטול מצוה זו נתבטלה עוד מצות עשה דוידוי מעשר, כמבואר במשנה סוף מעשר שני ובר"מ פ"א ממעשר שני הי"ג דיוחנן כהן גדול העביר הודית המעשר, ועי"ש הטעם כיון דאין נותנים ללוי ובידוי כתיב וגם נתתיו ללוי, עי"ש, אם כן נעקרו שתי מצוות של תורה. [4] ולע"ד נראה דמצוה יצא להר"מ סוף פ"א דתרומות דסובר דתרומות ומעשרות בזמן הזה ואף בזמן עזרא הוא רק מדרבנן, א"כ הכל ניתא, כיון דהוא רק מדרבנן הם אמרו והם אמרו. ולענ"ד מה שכתב הר"מ דעזרא קנס הלויים בזמנו, ולפי פירוש הכסף משנה דהיינו שהיו בדורו, הוה ליה לכתוב קנס את הלויים שבזמנו, והיה משמע דקנס הלויים שהיו בדורו, אבל עתה נראה לפרש דעזרא קנס הלויים בזמנו, היינו כל ימי הבית שני נקרא על שם עזרא כלשון הר"מ בסוף פ"א דתרומות, בזמן הזה ואפילו בימי עזרא וכו', דהפשט דהיינו בזמן בית שני, א"כ כאן נמי קנס בזמנו היינו אף בבית שני, מ"מ כיון דהכל, ההפרשה והנתינה, הוא רק מדרבנן, הם אמרו והם אמרו, וגזרו דלא יתנו להם, אבל בבית השלישי שיבנה במהרה בימינו דיהיה הכל מן התורה דיהיה ביאת כולם, בודאי יתנו ללויים ולא נעקרה מצוה מן התורה, ושייך שפיר לכתוב קנס הלויים בזמנו וכו'. ואפילו אם נאמר כפירוש הכסף משנה, עכ"פ נכונים דבריו לשיטות שהוא רק מדרבנן, אך לשיטת הראב"ד פ"א דתרומות הכ"ו דתרומות ומעשרות בימי עזרא ובזמן הזה הוא מן התורה, א"כ עזרא קנס אותם ועקר מצוה המפורשת בתורה וגם מצות עשה של וידוי, צ"ע מאד כמו שכתבתי. והנראה לפי השיטות שהוא מן התורה, ומבואר סתם דקנס אותם בלא זמן קצוב, קנס אותם אפילו בבית השלישי תוב"ב, והוי עקירת מצות עשה לעולם, אבל לשיטת הר"מ ניתא, ובאתי רק לעורר.

25. הערות הגרי"ש אלישיב מסכת כתובות דף כו עמוד א

והנה רוב הראשונים נחלקו על הרמב"ם ולדעתם עזרא לדורות תיקן וא"כ תליא מילתא כל אחד לשיטתו דלר"ע תיקן דנותנים לשניהם ולראב"ע רק לכהנים, ותירוצי הגמ' הוה רק אליבא דראב"ע וכגירסת הגמ' דידן, ולפי"ז ק"ק מה מקשה הגמ' 'דלמא איקרי ויהיב' הרי מצד הדין היום זה שייך רק לכהנים ולמה נחשוש שיהיו כאלו שלא יודעים מהתקנה ויתנו ללויים שלא כדין וצ"ב. (וע"ע הערות חולין קל"א ע"ב).

26. ספר קובץ שעורים ח"א - מסכת כתובות דף כו/א

(ע) דף כ"ו. ונפק קלא דבן גרושה הוא, לוי דלאו לוי. מוכח מכאן דחלל כיון שנתחלל מקדושת כהונה אינו לוי, אף דלענין קדושת לוייה לא שייך פסול חללות, דלוייה שזינתה אוכלת במעשר, בכורות מ"ז, וכיון דגם חלל הוא משבט לוי אמאי לאו לוי הוא, וצ"ל דכהנים עמא אחרינא נינהו, כמבואר ברש"י תמורה ד' ושם בשיטה, ואינו לויים מצד תולדתם, אלא מכח קדושת כהונתם דיש בכלל מאתים מנה, ואם נתחללו מקדושת כהונה אינו לויים, וכן מוכח בס"פ הניזקין נ"ט לוי מי קא הוי, ובירושלמי ר"פ האשה רבא פליגי אמוראי בזה אם חלל הוא לוי:

27. שו"ת אבני נזר חלק יורה דעה סימן תנ

(ו) ויש לעיין כיון דעד תהומא קדיש אך שהם חול מחמת פתיחתן להר הבית ולמה יהי יותר חול מהר הבית עצמו. ויהי מותר לזב ובע"ק ליכנס שם. ונראה דמצינו דוגמתו כתובות (כ"ו ע"א) במעשר ראשון לראב"ע דאמר אף לכהן ואם הוא בן גרושה וכן חלוצה אינו נוטל מעשר ראשון כיון שפקעה קדושת כהונתו אין דינו אפי' כלוי אף שהוא משבט לוי. וכן בכורות (מ"ז ע"א) כהנת שנתעברה מנכרי בנה חייב בה' סלעים דכיון דנבעלה לגוי הוה זרה. ובתוס' שם אפי' קדושת לוי פקעה מינה וכו' ע"ש. וה"נ עזרה מחנה שכינה לשכה שתחת העזרה שפתוחה להר הבית כיון שנפקע מלשכה זו קדושת מחנה שכינה גם קדושת הר הבית פקעה מינה והיא חול גמור:

28. משך חכמה על במדבר פרק ג פסוק מה

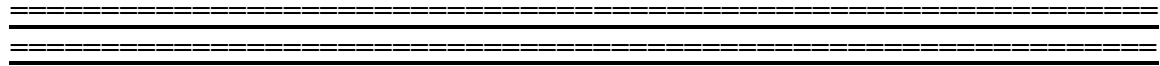
והיו לי הלויים אני ד' - דע, דהא דאמרו בפרק בני העיר (מגילה כו): דתשמיש קדושה קדוש ותשמיש דתשמיש לא, יצא להם לדעתו מדין תורה, דאשכחן דכהנים המה משמשי קדושה (בכורות מז), קדושה אית בהו, וקדושים היו ולא יחללו (ר"פ אמור), וכהנת שזנתה נפסלה מן המעשר (עי' תוס' שם ד"ה אלא וע' רמב"ם ה' בכורים ט-ט).

כ ומל"מ שם וע' ירושלמי יבמות י-א), דקדישא גופא, אכן לויים המה נתונים לאהרן ובניו והוי משמשי משמשיין, ולכן לית בהו קדושה, ולויה שזנתה אוכלת במעשר (רמב"ם ה' מעשר א-ב) דלא קדישא גופא...

ובזה נתבאר לנו דבר נכון, דבכהנים דאיכא בהו קדושה, לכן במתנותיהן איכא קדושה, דאינן נאכלין בטומאה, כמו תרומה, דקדש הוא, אבל לויים, דהוי תשמיש דתשמיש ליכא בהו קדושה, לכן מתנותיהן נאכלין בטומאה. ואפילו לר' מאיר דאמר מעשר ראשון אסור לזרים, מ"מ סבר דנאכלין בטומאה, דכתיב ואכלתם אותו בכל מקום אפילו בקבר, כמו שפירשו תוספות ביבמות דף פ"ו ע"ב (ד"ה מי) יעו"ש ודו"ק.

29. ריטב"א על כתובות דף כו/א

ואתא עד אחד ואסקיניה. פירוש דטפי עדיף עד אחד וחזקת אביו מן הקול הראשון:

30. ריטב"א על מסכת כתובות דף כו/ב

רשב"ג סבר אנן אחתיני' ליה. פרש"י ז"ל ולזילותא דבי דינא שהורידה שני פעמים וכו' והקשו עליו דבפרק ח"ה אמר' גבי זה אומר של אבותי וזה אומר של אבותי אמרינן אייתי סהדי דאבהתי' הוא ואחתינהו הדר אמר רב נחמן אנן אחתיני' אנן אסקינן ולזילותא דבי דינא לא חיישינן ופרכינן עלה מהא (דתניא) [דהכא] והא התם לא אחתינהו אלא חדא זימנא לכך הנכון הוא דזילותא דבי דינא הוא שסותרין דינם על הספק ובלא ראיה מבוררת דכל תרי ותרי אין הדבר ברור לגמרי אבל ההיא דמעיקרא דאחת' והדר אסקי' ע"פ עד אחד ליתא זילותא כדפרישית וכן פירש הרמב"ן ז"ל:

31. רש"י מסכת כתובות דף כו עמוד ב

ואנן מסקינן ליה - ואי קשיא תרי ותרי נינהו אוקי תרי לבהדי תרי ואוקמינן אחזקיה קמייתא דאסקיניה ע"פ עד הראשון שהוא נאמן דהא אכתי אין עוררין דקול לאו עוררין הוא.

32. תוספות מסכת כתובות דף כו עמוד ב

אנן אחתינן ליה אנן מסקינן ליה - ... ואין נראה לרבינו יצחק דהא הכא בשמעתין מוקמינן ליה אחזקה אע"ג דכבר פסלוהו השנים והוציאוהו מחזקתו ואין סברא שיועיל מה שעד אחד המכשיר העיד קודם....

33. שערי יושר שער ב - שער החזקות פרק ז

קיד אמנם באמת אין ביאור הדברים כן של משמעות חזקת האם מהני לבת, דלפ"ד הוא דוקא אם הספק נוגע אל האם ואנו מכריעים דין פסוק על האם אז דין זה מכריע על הבת, אבל אם אינו נוגע להאם לא מהני מה שהחזקה האם, כגון אם האם כבר פסולה לכהונה ואנו מסופקים שמה נבעלה לנתין וממזר דאם נבעלה להם הולד פסול גם לקהל, וספק זה אינו נוגע כלום אל האם, ובאמת גם ככה"ג מהני חזקת האם לבת, דהרי אמרינן שם בכתובות פרק ב' דף כ"ו ע"ב לענין ספק בן גרושה דבתרי ותרי מוקמינן ליה אחזקה שהיה מוחזק לנו באבוב דכהן הוא, אף דספק זה אינו נוגע כלום להאב דאינו נפסל כלום, אלא דכיון שהאב היה מוחזק בכהן גם תולדותיו מוחזקים לכהונה והוי חזקה עצמית לבן.

קטו וכמו כן מה דמהני חזקת האם לבת הוא ג"כ מטעם זה, כיון שהבת היא תולדת האם מה שהיתה האם בחזקת כשרות חשוב כאילו היתה הבת מוחזקת בכך, ובתוס' שם ד"ה אנן אחתינן כתבו להדיא דחזקה זו דמוחזק לנו באבוב דכהן הוא כמ"ד דחזקת האם מהני לבת דגם למ"ד שפוסל בתה הוא משום דמעלה עשו גבי זנות. יעו"ש. וגדולה מזה כתבו התוס' ריש אלו נערות (כט א) ד"ה ועל הכותית דלמ"ד עבד ושפחה נתעברו בהם יש להעמידה על חזקת אבהתא שהיו כותים. יעו"ש. הרי מפורש להדיא דלא כסברת השב שמעתתא דמפרש דדין הודאי מכריע את הספק ולעיל בפרק ב' ביארנו שיטת רש"י בקדושין לענין ינאי ושיטת תוס' במה שהקשו על רש"י בטוב טעם יעו"ש.

34. רש"י מסכת כתובות דף כו עמוד ב

ע"י ממון מותרת לבעלה - דמרתתי להפסיד ממון ואינן מפקירין אותה.

ע"י נפשות - שהיתה נידונת למות.

אסורה לבעלה - דהואיל ונוהגין בה הפקר חוששינן שמא נתרצתה באחד מהן.

35. פני יהושע מסכת כתובות דף כו עמוד ב

משנה האשה שנחבשה בידי עכו"ם ע"י ממון מותרת לבעלה. ופירש"י דמירתתי להפסיד ממנום ואין מפקירין אותה עכ"ל. [1] ולכאורה נראה מלשוננו זה שמפרש ג"כ כפירוש התוס' דהאי מותרת לבעלה אף לבעלה זקן והיינו דאיצטרך לפרש הנך תרי טעמי דבטעמא דאין מפקירין אותה לחוד לא סגי דנהי דמהני האי טעמא להתירה לישראל דכיון דאין מפקירין אותה לא חיישינן לשמא נתרצתה דלמה נחוש לכך לאפוקה מחזקת כשרות דדוקא ע"י נפשות חיישינן לכך. כמו שמפרש בסיפא דמתניתין משא"כ בממון. אבל אכתני ניהושע שמא נאנסה דלא עדיפא משבויה כיון שהיא תמיד תחת יד עכו"ם ורוב עכו"ם פרוצין בעריות. ולכך הוצרך לפרש נמי טעמא דמירתתי להפסיד ממון אלא דבהאי טעמא לחוד נמי לא סגי אלא לענין דלא חיישינן שמא נאנסה דכיון דמירתתי להפסיד ממנום מתייראין לאנסה שמא תצעק או שתודיע אח"כ לבעלה ויפסד ממנום. משא"כ לענין שמא נתרצתה לא מהני האי טעמא שאם נתרצתה תחפה עליו ולא יתוודע הדבר ותו לא מירתתי ולכך הוצרך ג"כ לפרש טעמא דאין מפקירין אותה דלא חיישינן שמא נתרצתה. כן נראה לי בכוונת רש"י ז"ל.

[2] אלא דלפי"ז קשה על המרדכי ז"ל שכתב בשמעתין [סי' קמ"ח] דמלשון רש"י נראה דאף ע"י ממון אינה מותרת אלא לבעלה ישראל אבל לעולם אסורה לכהן דשמא נאנסה וא"כ למה הוצרך רש"י לפרש טעמא דמירתתי להפסיד ממון והא באידך טעמא דאין מפקירין אותה לחוד סגי להתירה לישראל דלא חיישינן לשמא נתרצתה כדמוכח מפירושו בסיפא. אלא על כרחך כדפרישית. ומה שדקדק כן המרדכי מלשון רש"י בפ"ק דע"ז [כ"ג ע"א] אחר העיון שם יראה שאין זה מוכרח דמ"ש רש"י ז"ל שם ואית דמפרשי לה באשת כהן דוקא דמתסרא באונס וראשון עיקר כדמוכח בכתובות דבאשת ישראל נמי קאי עכ"ל. וזה מבואר דאסיפא דמתניתין קאי דע"י נפשות אסורה לבעלה היינו אפילו באשת ישראל כמ"ש התוס'. וזה שכתב כדמוכח בכתובות נראה לי שכוונתו בזה מדקתני באידך מתניתין דסיפא בעיר שכבשוה כרקום כל הכהנות שנמצאין בתוכה פסולות והאי כל הכהנות על כרחך היינו אשת כהן. והכא קתני סתמא אסורה לבעלה ולא קתני כהנת. אלא על כרחך דבאשת ישראל נמי איירי אבל לעולם דרישא דע"י ממון מותרת לבעלה לפרש"י נמי בין באשת ישראל ובין באשת כהן איירי, כן נראה לי ברור וכ"כ הב"ח באה"ע (סימן ז') בכוונת רש"י ז"ל ולשיטת המרדכי בכוונת רש"י צ"ע ליישב לשון רש"י דמשנתנו כדפרישית ודו"ק:

36. חידושי הרשב"א מסכת כתובות דף כו עמוד ב

מתני' האשה שנחבשה בידי גוים ע"י ממון מותרת לבעלה. כלומר דמירתתי משום הפסד ממון ואין חוששין שמא בא עליה כדאיתא בפ' אין מעמידין, [1] ע"י נפשות אסורה לבעלה דלא מרתתי. פרש"י ז"ל באשת ישראל ואפי' הכי ע"י נפשות אסורה דכיון שנוהגים בה הפקר חוששין שמא נתרצת לאחד מהם, ואינו נכון דאילו באשת ישראל אין חוששין שמא נבעלת ברצון דא"כ נאנסה ניהושע שמא נבעלה ברצון דאטו הא דאמר'י בריש פ"ק ולדרוש להו דאונס בישראל משרא שרי מי צריכה שתהא צווחת מתחלה ועד סוף, ומיהו בהא איכא למימר דכיון שתחלתה באונס אע"פ שסופה ברצון מותרת דקיי"ל כרבא דאמר לקמן בפרק נערה שנתפתתה (נ"א ב') כל שתחלתה באונס ובסוף היא אומרת הניחו לו שאלמלא נזקק לה היא שוכרתו מותרת מאי טעמא יצר אלבשה, ומ"מ אם כדברי רש"י ז"ל אפי' בצווחת מתחלתה ניהושע שמא נתרצת היא לו בשעת ביאה שהרי אינה נבעלת בפנינו, ועוד הני נשי דגנבי גנבי דאמר'י בפ' נערה שנתפתתה (נ"א ב') דשריין לגבריהו ואמר'י והא קא חזינא דקא ממטיאן להו גירי ופרקי' מחמת יראה והתם היכי שריאן והא ליכא משום הפסד ממון וניהושע דילמא נתרצת לאחד מהן, וכן באסתר שעומדת בחיקו של אחשורוש וטובלת ושוכבת בחיקו של מרדכי ליהושע שמא נתרצת לו ... [2] אע"כ מתני' באשת כהן וכמו שפי' ר"ח ז"ל והגאונים ז"ל...

37. חידושי הרמב"ן על מסכת כתובות דף כו/ב

[1] ושוב ראיתי בתוספות שמעמידין משנתנו בין באשת ישראל בין באשת כהן ומתיר ע"י ממון בכהן משום הפסד ממון ואוסר על ידי נפשות אפילו בישראל משום שפחדה מרצה אותה, ומה שאמרו בזמן שידן תקיפה אפילו על ידי ממון אסורה בכהן, ומה שאמרו נגמר הדין להריגה דוקא לאוסרה אפילו בישראל הא בכהן כל היכא דלא חיישי למונן אסורה, מפסיקין הן השמועה לחתיכות ואינה עולה בידם [2] דכל ריצווי שמחמת פחד מותרת לישראל, ואין טעם ע"י נפשות אלא כמו שפירשתי כדמוכח בנשי דגנבי כדאמרן, והא דאמרין בגמרא בבבא בתרא נשואה לכהן היתה וראיה לדבר ורחוקה בני משפחה ואילו באשת ישראל בני משפחה למה רחוקה:

38. שו"ע אבן העזר - סימן ז

(יא) האשה שנחבשה על ידי עובד כוכבים ע"י ממון, מותרת אפילו לכהונה: הגה - ודוקא שחייבים להם, שיראו ליגע בה פן יפסידו מכיסם. אבל אם תפסו אותה כדי שיפדוה בממון, שלא יפסידו מכיסם, אסורה לבעלה כהן (תא"ו נתיב כ"ג וכן משמע בתוס' פ' א"מ) ע"י נפשות, אסורה לכהונה, ולפיכך אם היה בעלה

כהן, נאסרה עליו: הגה - וי"א דע"י נפשות אסורה אפילו לבעלה ישראל, דחיישין שמא נתרצית להם כדי שלא יהרגו (התוס' והרא"ש והטור והר"ן ובפסקי מהרא"י סימן צ"ב). ...

39. אבני מילואים סימן ז

[ד] וי"א דע"י נפשות אסורה אפי' לבעלה ישראל. - שטת רש"י פ"ב דכתובות (כו, ב) משום שמא נתרצית [באחד] וכן פ' רש"י בע"ז ר"פ אין מעמידין [כג, א] משום דמופקרת לזנות חיישינן שמא נתרצית לאחד מהן ע"ש. והרשב"א בחידושו הקשה משבולי דמותרת לישראל ולא חיישינן שמא נתרצית באחת מן הביאות וכן אסתר לאחשורוש.

ושיטת התוס' דע"י נפשות אסורה לישראל דחיישינן שמא נתרצית כדי למצוא חן שלא יהרגנה ע"ש, וגם בזה הקשה הרשב"א דכיון דהוא ריצוי מחמת פחד מותרת לישראל ע"ש. ומשמע מדבריו דכל שאינה עושה איסור לשמים אע"ג דמכוונת למעול מעל באישה מותרת היא לבעלה, וזה שלא כדברי מוהרי"ק סי' קס"ז באשה שזינתה תחת בעלה ברצון והיא לא ידעה אם יש איסור בדבר אם יחשב שוגג, והעלה שם דכיון שהיא מתכוונת למעול מעל באישה דהא לא כתיב למעול מעל בד' כו' אלא ומעלה בו מעל כתיב, וע"ש שהביא ראי' מהאי דמגילה כאשר אבדתי אבדתי דעד השתא באונס והשתא ברצון כו' ולא עשתה שום איסור ולא ה' בדבר אפי' נדנוד עבירה אלא מצוה רבה עשתה שהעילה את ישראל כו' ובפרט דקרקע עולם היתה וע"ש שהאריך. וא"כ ה"נ היכא דנתרצית כדי למצא חן שלא יהרגנה אפי' לא עשתה איסור אפי"ה על בעלה נאסרת. ואולי דברי מוהרי"ק לפי שיטת תוס' דנאסרת על בעלה היכא שמתרצית שלא יהרגנה ולא עשתה איסור ואפי"ה נאסרה על בעלה. אלא מדברי תוס' בע"ז (דף כ"ג) ד"ה תדע, דע"י נפשות מחמת פחד נתרצית לו ותובעתו ע"ש וכה"ג שהיא תובעתו איסור יש בדבר שהרי בזה שמביאה אותו עליה תיהרג ולא תעבור.

ובשטה מקובצת [כתובות] (דף ג') גבי ולדרוש להו דאונס שרי ע"ש כתב בשם המאירי דבאשה אפי' מביאתו עלי' נמי תעבור ולא תיהרג ע"ש בלשון אחר. ושטת הפוסקים אינו כן אלא דבאשה נמי ע"י מעשה עצמה תיהרג וכיון דמביאתו עלי' ודאי אסורה לבעלה וצ"ע.

40. הערות הגרי"ש אלישיב מסכת כתובות דף כו עמוד ב

וכתב האבנ"מ (סי' ז' סק"ד) דהתוס' מבואר ע"פ המהרי"ק (שורש קס"ז) דזינתה ברצון ואומרת מותר דאע"פ דאיסור אין כאן מ"מ מעילה בבעלה יש כאן, חזינא דלא תליא הא בהא, ולכאנ' אין הרמב"ן סתירה לדברי המהרי"ק דהתם בעצם יש כאן איסור א"כ שייך לומר דהוה לכה"פ מעילה משא"כ כאן ליכא כלל איסור וכמו שביארנו.

41. שיטה מקובצת על כתובות דף כו/ב

וז"ל הרשב"א ז"ל ועדים מעידים אותה שלא נסתרה פ' לא עדים כשרים היו דאם כן למה היו רוצין בני משפחה להרחיקה דע"כ היה להם להאמין העדים אלא בעבד ושפחה מעידין אותה היה ולפיכך היו בני משפחה חוששין להם ואמרו להם חכמים דמשום מגו מיהא היה להם להאמינם וא"ת למה להם לחכמים שיאמינם משום מגו הא מדינא מהימני ואע"פ שיש עדים שהורהנה כדין שבוייה וי"ל דהורהנה שאני שאינה מנוולת לפניו כל כך ועוד שדינן כך היה דכיון שעבר זמן הלואתן היתה שלהם לגמרי והלכך חוששין לה אבל משום מגו מיהא נאמנין וכדאמרי' בסמוך טעמא דעדים מעידין כו'. ע"כ:

1. דף על הדף מסכת כתובות דף כו עמוד ב

במשנה: האשה שנחבשה בידי עכו"ם כו' ע"י נפשות אסורה לבעלה.

האדמו"ר מוהר"י מסאטמר זצ"ל בשו"ת דברי יואל (אהע"ז סי' קי"ח) נשאל ע"ד הנשים שהיו במחנות ריכוז אם חל עליהם דין שבוי' לאסור אותם לכהונה.

והנה שם מלכות הרשע גזר גזירה על עמו לבל יהי לו שום קירבה באישות עם אחד מזרע ישראל והפך לבם לשנוא לעמו, והעונש ע"ז הי' כמה שנות מאסר, והביא דעת כמה ראשונים דהיכי דישנו עונש להמאנס שוב ליכא איסור דשבוי', ואפילו לדעת המחמירים, היינו משום דנגד ישראל הם מעלימים עין ועושים עצמם כלא רואים וכלא שומעים, אבל כאן שפקודה זו היתה לטובת עצמם, שהם תיעבו והשפילו כבוד ישראל עד לעפר, וכשקץ היו בעיניהם, א"כ גזירת מלכות במקומה עומדת ושוב ליכא חשש בזה.

עוד כתב סברא להתיר עפ"י מש"כ הרמ"א בסי' ז' (סעיף י"א) דבמקום שיהודים נכנסים ויוצאים שריא, ומקורו מדברי ההגהות מימוניות (פי"ח מהל' איסו"ב) שהביא ראי' מתוספתא (פ"ז דטהרות) דחצר שרבים נכנסים לתוכה לא הוה רה"י לטומאה, אלמא דלא הוה מקום הראוי לסתירה, ואף אם באותו יום לא היו שם נכנסים ויוצאים, כיון דרגילים שם נכנסים ויוצאים שפיר דמי, ולפ"ז גם אין לחוש שאח"כ נסתרה, דלא גרע ממחבואה אחת שמצלת על כל העיר.

וע"ש עוד בסוף התשובה שצירף לזה מה שכתבו הפוסקים שכהנים שבזמנינו כולם כהני חזקה הם ואינם ודאי כהנים. והיכי דאיכא עוד ספיקא דדינא יש לצרף להקל.

ועפי"ז פירש מה דאיתא בקינות אלי ציון וכו' וחושב שם "על פדיוני בכוריה", ותמוה הוא דפדיון הבן הא נוהג גם בזמן הזה. אלא דע"י החורבן והגלות אבדה לכהנים יחוסם הודאית, ואין מצוה זו מתקיימת כראוי [וידוע מהגר"א ז"ל שפדה את עצמו אצל הרבה כהנים מחשש זה].